

Miljö- och energidepartementet

103 33 Stockholm

Stockholm, 2019-05-24

Remiss

Remiss av Agenda 2030-delegationens slutbetänkande

M2019/00661/S

Allmänt

KTH delar flertalet av delegationens bedömningar och förslag. Med tanke på att några år redan har gått sedan Agenda 2030 beslutades och det nu är bara lite drygt tio år kvar på agendan, är det väsentligt att flera av dessa förslag genomförs snart och även att det skapas institutionella förutsättningar för att olika aktörer på olika nivåer i samhället ska kunna agera för att genomföra åtgärder som leder närmare målen i Agenda 2030.

Nedan ges ett antal mer specifika kommentarer på förslag och bedömningar från delegationen samt några övriga förslag.

Kapitel 5.1 Riksdagsbundet mål för genomförande av Agenda 2030

KTH anser att det är ett bra förslag att Riksdagen tar ett beslut om genomförande av Agenda 2030. KTH anser dock att formuleringen kunde vara bättre. Delegationens förslag på den första meningen lyder "Sverige är ledande i genomförandet av FN:s Agenda 2030 för miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling både nationellt och internationellt." KTH anser att man i denna formulering kan stryka "miljömässigt, socialt och ekonomiskt" eftersom Agendan i sig ger en definition av hållbar utveckling och därför är denna specificering mer förvirrande än klagörande.

Kapitel 5.2 Agenda 2030 och den statliga budgeten

KTH anser att det är ett bra förslag att arbetet med Agenda 2030 redovisas i budgeten. KTH anser dock att redovisningen bör vara i själva propositionen, och inte bara i en bilaga. KTH anser också att propositionen ska innehålla en analys av hur propositionens förslag påverkar möjligheterna att nå målen i Agenda 2030 och de klimatpolitiska målen.

Kapitel 6.1 En Agenda 2030-kommitté tom 2030

KTH anser att det är ett bra förslag att tillsätta en Agenda 2030-kommitté. En sådan kommitté bör ha ett tydligt mandat att ge förslag på åtgärder. Det är väsentligt att kommittén har tillräckliga resurser för att kunna göra det. En sådan kommitté kan också gärna ha ett vetenskapligt råd knutet till sig. Även det bör då ha tillräckliga resurser. Om kommittén (och ett eventuellt vetenskapligt råd) inte har tillräckliga resurser riskerar man att snarare bromsa utvecklingen om den inte kan genomföra sitt uppdrag.

Kapitel 7.1 Agenda 2030 i det förvaltningspolitiska målet

KTH anser att det är ett bra förslag att skriva i Agenda 2030 i det förvaltningspolitiska målet.

Kapitel 7.2 Ansvar för hållbar utveckling i myndighetsförordningen

KTH anser att det är ett bra förslag att skriva in en paragraf om hållbar utveckling i Myndighetsförordningen. Däremot anser KTH att förslaget på text kunde vara bättre. Delegationens förslag lyder "Myndigheten ska verka för en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling." Erfarenhetsmässigt vet vi att en sådan formulering öppnar upp för en lång rad diskussioner om hur man ska tolka begreppen miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling och hur de ska vägas mot varandra. Det vore därför önskvärt med en tydligare text. KTH anser att Högskolelagens text är användbar i detta sammanhang och föreslår att den används i stället. Då blir förslaget till text istället: "Myndigheten ska verka för en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa."

Kapitel 7.3 och 7.4

KTH delar bedömningen att regeringen behöver stärka sin samordningskapacitet för genomförandet av Agenda 2030. KTH delar också bedömningen att det behövs en stärkt kunskap om Agenda 2030 i regeringskansliet och i myndighetsledning. KTH anser också att kunskap om och engagemang för hållbar utveckling bör vara ett bedömningskriterium vid rekrytering av personer i ledande ställning till regeringskansli och myndigheter.

Kapitel 7.5 Offentlig upphandling i staten

KTH anser att delegationens förslag är bra. KTH anser också att man bör stärka skrivningen i Lagen om offentlig upphandling. Nu står det att "...upphandlande myndighet bör beakta miljöhänsyn, sociala och arbetsrättsliga hänsyn vid offentlig upphandling om upphandlingens art motiverar detta". "Bör beakta" är en onödigt svag skrivning speciellt som det är villkorat med att "upphandlingens art motiverar detta". En enkel skärpning kan vara att ändra ordet "bör" till "ska" men det kan finnas ytterligare möjligheter till skärpningar. Den utredning som delegationen föreslår skulle också kunna få direktiv att föreslå ändringar i denna lagstiftning.

Kapitel 7.6 Hållbar utveckling i de offentliga utredningarnas arbete

KTH anser också att det är ett bra förslag att skriva in i Kommittéförordningen att förslag ska konsekvensbedömas med avseende på hållbar utveckling. Även i detta fall anser dock KTH att formuleringen kunde vara bättre. Delegationens förslag lyder "Därutöver ska det anges vilka konsekvenser förslagen har i förhållande till en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling." I linje med förslaget ovan föreslår KTH följande formulering i stället: "Därutöver ska det anges vilka konsekvenser förslagen har på en hållbar utveckling, inkluderande möjligheterna att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa."

KTH vill gärna understryka att det är viktigt att en helhetsbedömning med avseende på hållbar utveckling görs. Det innebär t.ex. att alla sjutton hållbarhetsmål bör beaktas där det är relevant. Detta är väsentligt för att undvika suboptimeringar. Samhällsekonomiska analyser som de vanligen görs idag kan stå i konflikt med en hållbar utveckling (Crépin m.fl. 2018) och kan därför inte ersätta breda hållbarhetsbedömningar.

Kapitel 8.1 Agenda 2030 i finansiering av forskning och innovation

KTH stödjer förslagen och bedömningarna som delegationen gör. Specifikt så anser KTH att det är bra att regeringen i kommande forskningsproposition prioriterar utmaningsdriven forskning inom områden som bidrar till en omställning till hållbar utveckling i linje med Agenda 2030. Kanske bör man även prioritera bland de mål som Sverige har extra stora utmaningar inom såsom Mål 12 Hållbar konsumtion och produktion och Mål 13 Klimatpåverkan. Detta bör dock göras på ett sådant sätt att man samtidigt söker synergier med andra mål. KTH anser också att man behöver beakta att krav på samfinansiering kan vara problematiskt för forskning och innovation som ska bidra till Agenda 2030. Detta eftersom krav på samfinansiering i första hand gynnar resursstarka intressen som kan finansiera forskning och innovation. I motsats till det så handlar Agenda 2030 i stor utsträckning om resurssvaga intressen (exempelvis kommande generationer) som därför inte kan samfinansiera forskning och innovation.

KTH anser att det är bra att forskningsfinansiärer klassificerar ansökningar i relation till målen i Agenda 2030 och att det samordnas. KTH anser också att det är viktigt att beskrivningar hur forskningen bidrar till de globala hållbarhetsmålen också är en del av utvärderingen av ansökan. Man bör också inte bara beskriva hur forskningen bidrar till de globala hållbarhetsmålen utan också om det finns risker för att man motverkar något eller några av dessa och hur man i så fall kan hantera den problematiken.

Kapitel 8.2 Stärk kompetensen om hållbar utveckling hos dagens och morgondagens yrkesverksamma

KTH anser att det är ett bra förslag att UKÄ ska följa upp sin tematiska utvärdering om hållbar utveckling. Kanske bör denna uppföljning också innefatta även forskning och samverkan.

Kapitel 9.3 En regional tillväxt som bidrar till hållbar utveckling

KTH anser att det är bra att ett tillägg görs i målet för tillväxtpolitik. KTH anser dock att förslaget till skrivning är mindre lyckad. Delegationens förslag till text är *"... utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft i syfte att uppnå en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling"*.

Erfarenhetsmässigt vet vi att skrivningar som dessa kan leda till fortsatta frågor om hur man ska definiera miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling och hur de ska vägas mot varandra. En bättre skrivning kan vara *"... utvecklingskraft i alla delar av landet med stärkt lokal och regional konkurrenskraft i syfte att uppnå en hållbar utveckling som innebär att nuvarande*

och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö, ekonomisk och social välfärd och rättvisa”.

Övrigt

I övriga kapitel finns flera förslag och bedömningar från delegation. KTH stödjer i huvudsak dessa förslag och bedömningar men noterar också att många av dem innebär en svag styrning som i sig torde ha en begränsad effekt. Det är därför viktigt att arbetet bedrivs vidare med att ta fram fler konkreta förslag.

Nedan följer några förslag som kan möjliggöra ett fortsatt arbete från olika myndigheter.

Miljöledningsförordningen- verktyg för uppföljning och utvärdering av myndigheternas arbete med de globala utvecklingsmålen.

De svenska myndigheterna har en tradition av att systematiskt rapportera sitt miljö- och hållbarhetsarbete inom ramen för förordning om miljöledning (2009:907) inom statliga myndigheter (miljöledningsförordningen). I dagsläget redovisar ca 186 statliga myndigheter årligen sitt miljö- och hållbarhetsarbete till sitt departement och till Naturvårdsverket. Naturvårdsverket sammanställer resultatet i en rapport som redovisas till regeringen under april månad och rankar myndigheternas arbete utifrån deras redovisningar. Vissa myndigheter har valt att certifiera sitt miljöledningssystem enligt den internationella miljöledningsstandarden ISO 14001:2015 eller enligt EMAS (Eco Management and Audit Scheme), den europeiska förordningen för miljöledning och intern miljörevision. Flera myndigheter använder miljöledningssystemets systematiska arbetsätt som en grund för arbetet med FN:s globala utvecklingsmål. För KTH innebär det exempelvis att vi har en hållbarhetspolicy och hållbarhetsmål och handlingsprogram för att bidra till att nå FN:s globala utvecklingsmål.

Miljöledningsförordningen få anses vara unik för Sverige och ett viktigt verktyg för att skapa ett systematiskt och långsiktigt miljö- och hållbarhetsarbete. Myndigheter redovisar vad de åstadkommit inom området och Naturvårdsverket rapport ger ett beslutsunderlag till regeringen för det fortsatta arbetet med miljö- och hållbarhetsfrågor. En viktig princip är i miljöledningsarbetet är att effektivisera och använda sig av befintliga processer snarare än att skapa nya eller parallella strukturer inom myndigheterna.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att regeringen ger i uppdrag till Naturvårdsverket att i samverkan med andra relevanta myndigheter utreda hur miljöledningsförordningen skulle kunna omfatta de statliga myndigheternas arbete med målen i Agenda 2030.

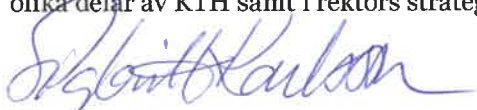
Tydliggör olika myndigheters ansvar

Det råder en bred enighet om målen i Agenda 2030, men det finns en otydlighet i ansvar i arbetet. Det är därför av betydelse att regeringen pekar ut vilka myndigheter som ansvarig för vilka mål och att detta ansvar innebär att man ska föreslå åtgärder för att nå målen.

Lärosätens roll i den globala utvecklingspolitiken

Sverige har inom ramen för den globala utvecklingspolitiken en möjlighet att ställa krav på hur samarbetet med olika aktörer på internationell och nationell nivå kan ske. Sida och andra organisationer i Sverige med en roll inom ramen för den globala utvecklingspolitiken bör få ett uppdrag att i relevanta överenskommelser som sluts med länder, FN och andra organisationer ställa krav på att de ska beskriva hur motparten kan samverka med de lärosäten som finns inom landet för att stärka arbetet med att FN:s globala utvecklingsmål, med fokus på utbildning, forskning och innovation.

Detta remissvar har tagits fram av Professor Göran Finnveden, vicerektor för hållbar utveckling, med bidrag från hållbarhetschef Kristina von Oelreich, hållbarhetsstrateg Sara Pettersson, diskussioner vid ett öppet seminarium med ett tiotal deltagare från olika delar av KTH samt i rektors strategiska råd.

Sigbritt Karlsson
Rektor

Referenser

Crépin, A.-S., Finnveden, G., Hennlock, M., Neij, L., Nilsson, M., Engström, G., Berg, L. och Turesson, A, (2018): Möjligheter och begränsningar med samhällsekonomiska analyser. Vetenskapliga rådet för hållbar utveckling